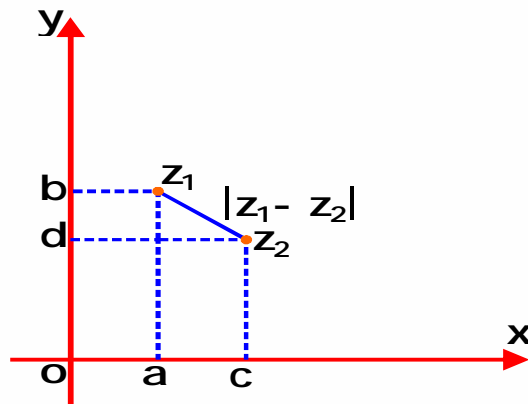

نُرم یا مَدول:

مقدار $\sqrt{a^2 + b^2}$ را با $|z|$ نمایش می‌دهیم و آن را نرم z می‌نامیم. همان‌طور که دیدید، داریم:

$$|z|^2 = z \cdot \bar{z}$$

بنابراین:

$$|z_1 - z_2| = |(a - c) + (b - d)i| = \sqrt{(a - c)^2 + (b - d)^2}$$

که بیانگر فاصله دو نقطه z_2, z_1 می‌باشد، (واضح است که $|z_1 - z_2| = |z_2 - z_1|$) و با توجه به شکل، از

قضیه فیثاغورث درستی این ادعا نتیجه خواهد شد.

حال چند ویژگی دیگر از $|z|$ را بیان می‌کنیم که به سادگی می‌توانید درستی آنها را ثابت کنید:

$$|z| = |\bar{z}| \quad (1)$$

$$|z_1 \cdot z_2| = |z_1| \cdot |z_2| \Rightarrow |z^n| = |z|^n \quad (n \in \mathbb{Z}) \quad (2)$$

$$\left| \frac{z_1}{z_2} \right| = \frac{|z_1|}{|z_2|} \quad (3)$$

$$|z_1 + z_2| \leq |z_1| + |z_2| \quad (4)$$

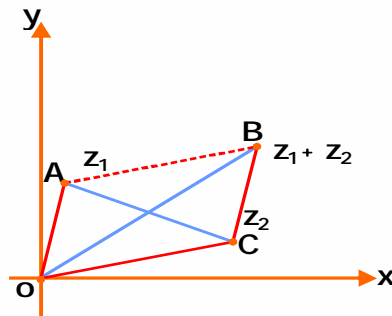
$$\left| |z_1| - |z_2| \right| \leq |z_1 - z_2| \quad (5)$$

به دلیل اهمیت خواص (4) و (5) به اثبات آنها می پردازیم:

همان طور که گفتیم، رأس متوازی الاضلاعی است که سه رأس دیگر آن z_1 ، z_2 و $z_1 + z_2$ هستند

هستند ($z_2 \neq kz_1$). بنابراین اگر برای مثلث ΔOBC نابرابری مثلثی را بنویسیم، خواهیم داشت:

$$OB < BC + OC$$

در نتیجه

$$|z_1 + z_2| < |(z_1 + z_2) - z_2| + |z_2| = |z_1| + |z_2|$$

و اگر $z_2 = kz_1$ باشد، z_1 ، z_2 ، $z_1 + z_2$ و 0 ، در امتداد هم قرار می گیرند و حالت تساوی برقرار

می شود. همچنین اگر $z_2 \neq kz_1$ باشد، با نوشتن نابرابری مثلثی در مثلث ΔOAC ، داریم:

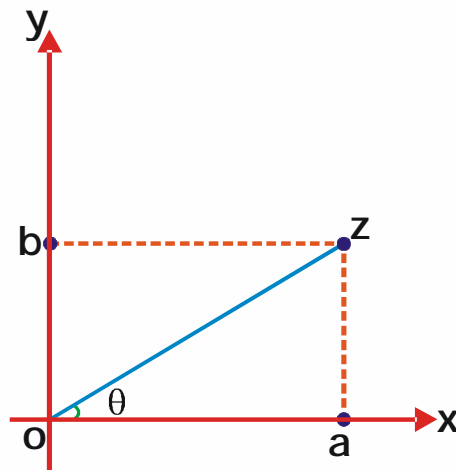
$$AC + OC > OA \Rightarrow |z_2 - z_1| + |z_2| > |z_1| \Rightarrow |z_2 - z_1| > |z_1| - |z_2|$$

و به همین ترتیب: $|z_2 - z_1| > |z_2| - |z_1|$ پس $|z_2 - z_1| > ||z_2| - |z_1||$ ، و در صورتی که $z_2 = kz_1$ ،

حالت تساوی برقرار می‌گردد.

حال نمایشی دیگر از اعداد مختلط را معرفی می‌کنیم که به نمایش قطبی معروف است.

می‌دانیم که:

$$z = a + bi = \sqrt{a^2 + b^2} \left(\frac{a}{\sqrt{a^2 + b^2}} + \frac{bi}{\sqrt{a^2 + b^2}} \right) = |z| \cdot \left(\frac{a}{\sqrt{a^2 + b^2}} + \frac{b}{\sqrt{a^2 + b^2}} i \right)$$

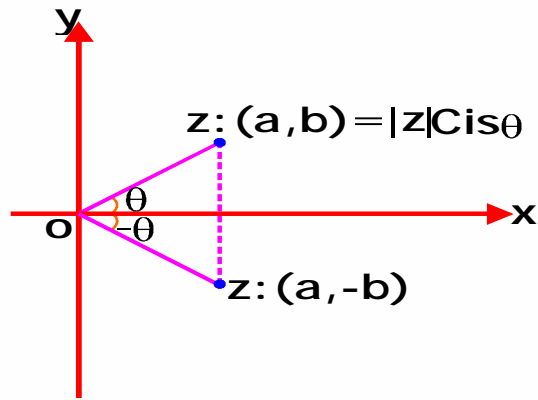
که مطابق شکل، معادل $z = |z| \cdot (\cos\theta + i \sin\theta)$ است. عبارت $\cos\theta + i \sin\theta$ را با نماد $Cis\theta$

نمایش می‌دهیم، پس: $|z| = z \cdot Cis\theta$ را آرگومان عدد z گویند، که با $arg(z)$ نشان داده می‌شود.

حال آنچه را تاکنون بحث نموده‌ایم با نمایش قطبی نیز نشان می‌دهیم. گفتیم اگر $z = (a, b)$

آنگاه $\bar{z} = (a, -b)$ ، بنابراین اگر $\vec{Oz}$ با محور x زاویه θ بسازد، آنگاه $\vec{O\bar{z}}$ با محور x زاویه $-\theta$

می‌سازد. در نتیجه: $\bar{z} = |z| \cdot Cis(-\theta)$.

همچنین، با توجه به تعریف $Cis\theta$ ، داریم:

$$Cis\theta = Cis(2k\pi + \theta)$$

به این ترتیب در صورتیکه θ بین $-\pi, \pi$ باشد، به آن آرگومان اصلی z گویند و با علامت $Arg(z)$

نشان داده می‌شود. (به حرف بزرگ A در اول Arg توجه کنید).

حال فرض کنید $z_1 = |z_1|.Cis\alpha$ ، $z_2 = |z_2|.Cis\beta$ ، به این ترتیب داریم:

$$z_1.z_2 = |z_1|.|z_2|.Cis\alpha.Cis\beta$$

$$= |z_1|.|z_2|.(\cos\alpha + i \sin\alpha).(\cos\beta + i \sin\beta)$$

$$= |z_1|.|z_2|.((\cos\alpha.\cos\beta - \sin\alpha.\sin\beta) + i(\sin\alpha.\cos\beta + \sin\beta.\cos\alpha))$$

$$= |z_1|.|z_2|(\cos(\alpha + \beta) + i \sin(\alpha + \beta))$$

$$= |z_1|.|z_2|.Cis(\alpha + \beta)$$

نتیجه.

۱. داریم: $|Cis\theta| = 1$.

۲. $|z_1 \cdot z_2| = |z_1| |z_2|$.

۳. $Cis\alpha \cdot Cis\beta = Cis(\alpha + \beta)$. بنابراین با استقراء می توان این رابطه را تعمیم داد و به

رابطه زیر رسید:

$$\forall n \in \mathbb{Z}; (Cis(\alpha))^n = Cis(n\alpha)$$

همچنین خواهیم داشت:

$$\frac{z_1}{z_2} = \frac{(|z_1|Cis\alpha)}{(|z_2|Cis\beta)} = \frac{|z_1|}{|z_2|} Cis\alpha \cdot Cis(-\beta) = \frac{|z_1|}{|z_2|} Cis(\alpha - \beta)$$

زیرا داریم:

$$Cis(\beta) \cdot Cis(-\beta) = Cis(\beta + (-\beta)) = Cis(0)$$

$$= \cos(0) + i \sin(0) = 1$$

پس:

$$Cis(-\beta) = \frac{1}{Cis\beta}$$

نتیجه.

۱. $\frac{|z_1|}{|z_2|} = \frac{|z_1|}{|z_2|}$

۲. $\frac{Cis\alpha}{Cis\beta} = Cis(\alpha - \beta)$ ، همچنین داریم:

$$\forall n \in \mathbb{Z}; (Cis\alpha)^{-n} = Cis(-n\alpha)$$

حال فرض کنید $z = |z|Cis\theta$ ، جوابی برای معادله $x^n = 1$ باشد، بنابراین داریم:

$$z^n = 1 \Rightarrow |z^n| = 1 \Rightarrow |z|^n = 1 \Rightarrow |z| = 1$$

در نتیجه: $z = Cis\theta$. پس: $z^n = (Cis\theta)^n = Cis(n\theta)$ و بنابراین:

$$\left. \begin{array}{l} \cos n\theta = 1 \\ \cos n\theta + i \sin n\theta = 1 \\ \sin n\theta = 0 \end{array} \right\} \Rightarrow n\theta = 2k\pi \Rightarrow \theta = \frac{2k\pi}{n}$$

که $k = 0, 1, 2, \dots, n-1$ می‌باشد. به عبارت دیگر هر z_k به شکل

$$(k \in \{0, 1, 2, \dots, n-1\}) Cis\left(\frac{2k\pi}{n}\right) = \cos\left(\frac{2k\pi}{n}\right) + i \sin\left(\frac{2k\pi}{n}\right)$$

یک ریشه معادله $x^n = 1$ خواهد بود و بالعکس (زیرا می‌دانیم تعداد ریشه‌های یک معادله درجه n ، اعم

از حقیقی و یا موهومی، n تاست). یعنی ما تمام n ریشه معادله $x^n = 1$ را یافته‌ایم.

